

Διαμορφώνοντας το «ευέλικτο» ελληνικό Δημοτικό Σχολείο*

Ιωάννης Φύκαρης, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. Πιερίας

Παναγιώτης Τζουμέρκας, 7ο Δημοτικό Σχολείο Κατερίνης

Ευστρατία Σαμαρά, Δημοτικό Σχολείο Κορινού Πιερίας

Γεώργιος Φελεκίδης, 12ο Δημοτικό Σχολείο Κατερίνης

Μαρία Κουκουμήτρου, Δημοτικό Σχολείο Σκοτίνας Πιερίας

Περίληψη

Στο παρόν δημοσίευμα κατατίθεται πρόταση λειτουργικής αναδόμησης του Δημοτικού Σχολείου, το οποίο κινείται εντός ενός πλαισίου «ευέλικτης» οργάνωσης και δομής σε ό,τι αφορά το ωράριο και τον τρόπο λειτουργίας του, στοχεύοντας στην επίτευξη του μέγιστου διδακτικού και μαθησιακού αποτελέσματος, όπως αυτό μπορεί να προκύψει από τη λειτουργία δύο Διευρυμένων Διδακτικών Περιόδων. Η πρώτη Υποχρεωτικού χαρακτήρα και η δεύτερη Ελεύθερης Επιλογής προσφερόμενων μαθημάτων. Η πρόταση τεκμηριώνεται βιβλιογραφικά, ενώ παρουσιάζεται και το σχηματικό πλαίσιο του Ωρολογίου Προγράμματος του προτεινόμενου «ευέλικτου» Δημοτικού Σχολείου.

* "Συνδυαστική πρόταση αναδόμησης του διδακτικού και λειτουργικού πλαισίου του «Ολοήμερου» και του «Παραδοσιακού» τύπου Δημοτικού Σχολείου".

Ο Δρ Ιωάννης Φύκαρης είναι Σχολικός Σύμβουλος της 3ης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Πιερίας και Διδάσκων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Ο Δρ Παναγιώτης Τζουμέρκας είναι Διευθυντής του 7ου Δημοτικού Σχολείου Κατερίνης.

Η κ. Ευστρατία Σαμαρά είναι Διευθύντρια του Δημοτικού Σχολείου Κορινού Πιερίας.

Ο κ. Γεώργιος Φελεκίδης είναι Διευθυντής του 12ου Δημοτικού Σχολείου Κατερίνης.

Η κ. Μαρία Κουκουμήτρου είναι Δασκάλα του Δημοτικού Σχολείου Σκοτίνας Πιερίας.

1. Εισαγωγή

Αφορμή για το παρόν δημοσίευμα αποτέλεσε ο γενικότερος προβληματισμός των συγγραφέων του, σχετικά με τη δομική και διδακτική λειτουργικότητα του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου (Ο.Δ.Σ.), όπως αυτό λειτουργεί σήμερα στην ελληνική Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και τη διαφοροποίηση που έχει επιφέρει σε σχέση με το «παραδοσιακό» Δημοτικό Σχολείο. Ο προβληματισμός προέκυψε αφενός από τη θεωρητική ενασχόληση με το ζήτημα και αφετέρου από τις βιωματικές διδακτικές καταστάσεις που αντιμετωπίζει ο Έλληνας εκπαιδευτικός στην καθημερινή εκπαιδευτική του δραστηριοποίηση. Τον προβληματισμό ενίσχυσε η διαπίστωση της περιορισμένης ελληνικής βιβλιογραφίας για το συγκεκριμένο αντικείμενο κυρίως, όμως, η γενικότερη περιρρέουσα τάση αμφισβήτησης του σχολικού τύπου του «Ολοήμερου» Δημοτικού Σχολείου, καθώς και αυτού καθαυτού του Δημοτικού Σχολείου, τόσο από την πλευρά των εκπαιδευτικών όσο και κυρίως από την κοινωνία, μέσω των αντιπροσώπων της που είναι οι γονείς των μαθητών.

Εξαρχής κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι επίκεντρο του προβληματισμού αλλά και της κατατιθέμενης πρότασης είναι η αδιαμφισβήτητη αναγνώριση της σπουδαιότητας ύπαρξης ενός «άλλου» τύπου Δημοτικού Σχολείου, το οποίο να εμπεριέχει τη δυναμική αποτελεσματικής επίτευξης τόσο των παιδαγωγικών-διδακτικών όσο και των κοινωνικών του στόχων. Ζητούμενο, ωστόσο, αποτελεί το ερώτημα που σχετίζεται με το «πώς» είναι δυνατόν να αρθούν οι αντικειμενικές δυσκολίες που προκύπτουν στο δομικό αλλά και στο λειτουργικό του πλαίσιο, που διαμορφώνουν την απαξιωτική στάση έναντι του Δημοτικού Σχολείου και ιδιαίτερα του Ο.Δ.Σ., που αποτελεί ένα θεσμό, ο οποίος στην ελληνική πραγματικότητα πέρασε από μια σειρά φάσεων και αντιφάσεων, για να οδηγηθεί τελικά σε ενδιάμεσες λειτουργικές και διδακτικές διαφοροποιήσεις. Η τελική κατάληξη είναι η σημερινή γενικευμένη μορφή, του τύπου των Ολοήμερων Τμημάτων Διευρυμένου Ωραρίου, ενώ εξακολουθούν να παραμένουν σε λειτουργία τα 28 Πειραματικά Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία, τα οποία βρίσκονται διάσπαρτα σε όλη την επικράτεια και λειτουργούν σε ένα τελείως διαφορετικό πλαίσιο, σε σχέση με τα Ολοήμερα Τμήματα Διευρυμένου Ωραρίου. Ωστόσο, το παραγόμενο εκπαιδευτικό έργο των σχολείων αυτών παραμένει αναξιοποίητο από τη θεσμοθετημένη Πολιτεία, αναιρώντας τον λόγο για τον οποίο ιδρύθηκαν. Ταυτόχρονα, ερώτημα αποτελεί εάν και τα υπόλοιπα, «παραδοσιακού» τύπου, Δημοτικά Σχολεία λειτουργούν στη βάση των σύγχρονων διδακτικών αλλά και κοινωνικών απαιτήσεων.

Στην προσπάθεια δομικής και λειτουργικής βελτίωσης του Δημοτικού Σχολείου στοχεύει η εκπαιδευτική-διδασκτική πρόταση, που παρουσιάζεται στη συνέχεια, ευελπιστώντας να συμβάλει εποικοδομητικά στη διαχρονικότητα των αποτελεσμάτων του Δημοτικού Σχολείου τόσο στο εκπαιδευτικό όσο και στο κοινωνικό του έργο. Άλλωστε το σχολείο ως κοινωνικό σύστημα κινείται εντός ενός λειτουργικού και δια-δραστικού πλαισίου συνεχώς εξελισσόμενου. Στη βάση αυτή, με άξονα την τεκμηρίωση της «δομολειτουργικής προσέγγισης», κύρια στόχευση και τελικό ζητούμενο αποτελεί η διαρκής βελτίωση των δομικών παραμέτρων-μερών κάθε κοινωνικού συστήματος, επομένως και του σχολείου (Parsons, 1968· Γκιζέλης, 1989· Κελλανίδης, 2002).

Στη γενική αυτή πλαισίωση εντάσσεται και η κατατιθέμενη πρόταση, διευκρινίζοντας ότι τελικώς επιδιωκόμενο είναι η αναδιαμόρφωση του γενικού πλαισίου λειτουργίας του Δημοτικού Σχολείου -το οποίο ίσως να μην είναι απαραίτητο να αποκαλείται «Ολόημερο», διότι εγγενώς θα έχει αυτό το αυταξιακό χαρακτηριστικό- και όχι όλες οι επιμέρους διαφοροποιήσεις της λειτουργικότητάς του, πολλές εκ των οποίων διαμορφώνονται ως απόρροια της εκάστοτε εφαρμοζόμενης εκπαιδευτικής πολιτικής.

2. Δόμηση της νέας εκπαιδευτικής-διδασκτικής πρότασης

Στη βάση όσων προαναφέρθηκαν δομείται η πρόταση που κατατίθεται ακολούθως, στοχεύοντας στην αναδιαμόρφωση του ελληνικού Δημοτικού Σχολείου, μέσω του συγκερασμού των δυνατοτήτων που μπορούν να προσφέρουν όλοι οι ήδη υπάρχοντες σχολικοί τύποι Δημοτικού Σχολείου. Ζητούμενο, ωστόσο, είναι η εξεύρεση τρόπων άρσης των μειονεκτημάτων και των δυσλειτουργιών, με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας του και την επίτευξη των επιδιώξεών του. Εξαρχής επισημαίνεται ότι η κατατιθέμενη πρόταση δεν αφορά το περιεχόμενο των Αναλυτικών Προγραμμάτων και το είδος άσκησης του διδακτικού έργου. Αντίθετα, σχετίζεται με το δομικό και λειτουργικό πλαίσιο του Δημοτικού Σχολείου, που αντικατοπτρίζεται κυρίως στο προφίλ λειτουργίας του, όσον αφορά στον βαθμό της υποχρεωτικότητας ή της προαιρετικότητάς του, στο ωράριο λειτουργίας του, στα προσφερόμενα μαθήματα και στον τρόπο ενσωμάτωσής τους στο πρόγραμμα λειτουργίας του σχολείου.

Η θεωρητική θεμελίωση του νέου προτεινόμενου σχολείου στηρίζεται στην αντίληψη του «*ευέλκτου Δημοτικού Σχολείου*», το οποίο λειτουργεί κυρίως ως χώρος αγωγής, με στόχο την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή.

Παραδοχές

Οι απόψεις σχετικά με τη σύγχρονη λειτουργία του Δημοτικού Σχολείου, που έχουν διατυπωθεί και από άλλους ενασχολούμενους με τη δομή και τη λειτουργία του γίνονται αποδεκτές, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις τρεις βασικές ζώνες: α) *Την ακαδημαϊκά προσανατολισμένη ζώνη εργασίας*, η οποία μέσα από τη διδασκαλία της πραγματολογικής γνώσης σε κάθε γνωστικό αντικείμενο αποβλέπει στην απόκτηση του απαραίτητου γνωστικού υπόβαθρου, το οποίο αποτελεί τη βάση για περαιτέρω ερευνητικές προεκτάσεις στη δεύτερη ζώνη. β) *Την Ενέλικτη ζώνη δημιουργικών και διαθεματικών δραστηριοτήτων*, η οποία συναρτάται άμεσα με την πρώτη και προσφέρει την ευκαιρία για διεπιστημονικές και διαθεματικές προεκτάσεις και γ) *Την Ολοήμερη ζώνη, εμπέδωσης και πολιτισμού, εμπειριών και βιωμάτων*, η οποία μέσα κυρίως από την προετοιμασία και την κατανόηση των διδαχθέντων μαθημάτων της ακαδημαϊκής ζώνης, αλλά και την προσφορά πρόσθετων διδακτικών αντικειμένων, που συναρτώνται με τον πολιτισμό, ολοκληρώνει τον ημερήσιο κύκλο της διδακτικής ημέρας. Οι τρεις αυτές ζώνες συνθέτουν ένα ενιαίο και ολοκληρωμένο πρόγραμμα, το οποίο πρέπει να παρακολουθούν όλοι οι μαθητές (Δημοτικό Σχολείο «κλειστού τύπου» λειτουργίας) (Γούπος, 2006).

Γίνεται, επίσης, αποδεκτή η θέση ότι το πρόγραμμα δεν πρέπει να είναι ίδιο και ενιαίο για όλα τα σχολεία της χώρας. Με τον τρόπο αυτό υπάρχει ένας ενιαίος προγραμματισμός αλλά ταυτόχρονα εξασφαλίζεται η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα του προγράμματος στις τοπικές συνθήκες και τις ανάγκες της ευρύτερης περιοχής του σχολείου. Στη βάση αυτή διαφοροποιείται η αντίληψη που θέλει ορισμένα μαθήματα να είναι «μεγαλύτερης σπουδαιότητας» έναντι άλλων. Η εξέλιξη αυτή δίνει σε κάθε μάθημα τόσο την αυτοδυναμία και την οντότητά του όσο και την αυταξία του, την εγγενή δηλαδή αξία που έχει αυτό καθαυτό.

Με την πρακτική αυτή επιτυγχάνεται η έμπρακτη αναγνώριση ότι η διδακτική διαδικασία αποτελεί ένα ενιαίο σύνολο. Έτσι, μέσα στο σχολείο η απόκτηση γνώσης, η ανάπτυξη δεξιοτήτων, η καλλιέργεια ικανοτήτων και κλίσεων των μαθητών περνούν από την επεξεργασία πολλαπλών γνωστικών αντικειμένων και με πολλαπλούς τρόπους και μεθόδους. Με την κατάλληλη οργάνωση του ωρολογίου προγράμματος γίνεται διάχυση των ακαδημαϊκών μαθημάτων σε όλη τη διάρκεια της ημέρας, όπως και των μαθημάτων, των οποίων η ύλη μπορεί και πρέπει να τύχει επεξεργασίας με τη μορφή εργαστηριακών δραστηριοτήτων, βιβλιογραφικής έρευνας, επισκέψεων εκτός του χώρου του σχολείου, παρέχοντας επιπρόσθετο ενδιαφέρον, δραστηριοποίηση και ευχαρίστηση σε μαθητές και εκπαι-

δευτικούς (Βιτσιλάκη, 2001). Τα προηγούμενα ισχύουν για κάθε τύπο σχολείου είτε είναι Πολυθέσιο είτε είναι Ολιγοθέσιο και ανεξάρτητα από το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται (Βρεττός, 2001).

Η «προετοιμασία των μαθημάτων» της επόμενης μέρας είναι ένα πολύ κρίσιμο σημείο στην παρούσα φάση και δεν έχει βρεθεί ακόμη ο τρόπος που θα απαλλάσσει τα παιδιά από το βάρος της ετοιμότητας για την επόμενη ημέρα, χωρίς να «σχολειοποιεί» τις πρόσθετες ώρες της παραμονής τους στο σχολείο. Από την άλλη πλευρά, επειδή παρατείνεται το ωράριο, πρέπει να περιοριστεί στο ελάχιστο ο χρόνος απασχόλησης των παιδιών και των γονέων τους στο σπίτι με τις εργασίες του σχολείου. Είναι ανάγκη να βρεθούν λύσεις ώστε όλη η εργασία να ολοκληρώνεται στο σχολείο, ενώ γονείς και μαθητές να παύσουν να υφίστανται το άγχος των «κατ' οίκον» εργασιών. Για τον λόγο αυτό πρέπει να προβλεφθεί από το πρόγραμμα η σχετική βοήθεια των μαθητών και να διατεθεί επαρκής χρόνος προετοιμασίας (Πυργιωτάκης, 2001).

Στη βάση των προλεχθέντων στηρίζεται η παρούσα πρόταση στο πλαίσιο της οποίας προωθείται η λειτουργία ενός αναδομημένου τύπου Δημοτικού Σχολείου. Το προτεινόμενο «ευέλικτο» ελληνικό Δημοτικό Σχολείο θα έχει διευρυμένο υποχρεωτικό ωράριο λειτουργίας («κλειστού τύπου») και επιλεκτική παροχή γνωστικών αντικειμένων («ανοικτού τύπου») μετά τη λήξη του υποχρεωτικού ωραρίου. Προτείνεται, δηλαδή, ο συνδυασμός ενός Ο.Δ.Σ. με δομικά στοιχεία «κλειστού» και «ανοικτού» τύπου και των δομικών στοιχείων του «παραδοσιακού» τύπου Δημοτικού Σχολείου.

Συγκεκριμένα προτείνεται η διεύρυνση του ωραρίου λειτουργίας του σχολείου με ώρα έναρξης στις 08.00π.μ. και λήξης στις 15.00μ.μ., οπότε και θα εφαρμόζεται το ενοποιημένο και υποχρεωτικό πρόγραμμα σπουδών για όλους τους μαθητές, ενώ στη συνέχεια και μέχρι τις 17.00μ.μ. θα παρέχονται τα προαιρετικά-επιλεγόμενα μαθήματα, τα οποία θα παρακολουθούν οι μαθητές, επιλεκτικά, ανάλογα με το ποια από αυτά επιθυμεί ο καθένας και μόνο τις ημέρες που τα μαθήματα αυτά θα διδάσκονται. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές θα αποχωρούν από το σχολείο με τη λήξη του υποχρεωτικού ωραρίου λειτουργίας του και θα επιστρέφουν σε αυτό ή θα παραμένουν για να παρακολουθήσουν το μάθημα της επιλογής τους αλλά μόνο την ημέρα ή τις ημέρες κατά τις οποίες διδάσκεται. Η επιλογή αυτή δημιουργεί συνθήκες οικείες και επιθυμητές στον μαθητή, με αποτέλεσμα τη συναισθηματική και επικοινωνιακή καλλιέργεια της σχέσης του με το σχολείο, τους εκπαιδευτικούς του και τους συμμαθητές του. Η λειτουργία της διδακτικής αυτής περιόδου απαρτίζεται από τρεις επιμέρους περιόδους διδασκαλίας 35 ωρολογιακών λεπτών η καθεμιά, στο πλαίσιο των οποίων διδάσκονται τα επιλεγόμενα μαθήματα (1 σε κάθε περίοδο αλλά το εύρος των διδακτικών αντικειμένων μπορεί

να είναι μεγαλύτερο, εξαιτίας της δυνατότητας της ταυτόχρονης λειτουργίας παράλληλων τμημάτων), τα οποία δεν έχουν, κατά βάση, ακαδημαϊκό χαρακτήρα, αλλά περισσότερο ευέλικτη μορφή, είναι αποδεσμευμένα από «κάλυψη» διδακτέας ύλης και κινούνται στο πλαίσιο των βιωματικών προσεγγίσεων.

Επισημαίνεται εδώ ότι το χρονικό πλαίσιο λειτουργίας του σχολείου δεν είναι ούτε αυθαίρετο ούτε και τυχαίο. Αντίθετα, τεκμηριώνεται στη βάση κύριων κριτηρίων, τα οποία είναι τα εξής:

- Στην πλειοψηφία τους οι γονείς εργάζονται από τις 08.00π.μ. έως τις 15.00μ.μ.¹ Μπορούν, επομένως, να αφήσουν τα παιδιά τους στο σχολείο κατά την έναρξη της λειτουργίας του και να τα πάρουν στη λήξη του, με σχετική χρονική άνεση.
- Από πορίσματα πληθώρας σχετικών ερευνών διαπιστώνεται ότι η πλειοψηφία των γονέων, των οποίων τα παιδιά φοιτούν στα ολοήμερα τμήματα, δηλώνει ότι τα παιδιά τους, όταν επιστρέφουν στο σπίτι από το σχολείο, δεν είναι ιδιαίτερα κουρασμένα και έχοντας ολοκληρώσει επαρκώς την «Προετοιμασία των μαθημάτων» της επόμενης ημέρας, επισημαίνουν ότι έχουν και ορισμένο ελεύθερο χρόνο για να τον αξιοποιήσουν όπως επιθυμούν (Cotton & Savard, 1981· Karweit, 1984· Δεμίρογλου, 2005).
- Με βάση τη θεωρητική τεκμηρίωση που παρέχουν οι αποκαλούμενες και «Βιωματικές Θεωρίες» και ειδικά η Θεωρία της «πλεονάζουσας ενεργητικότητας» των Spencer και Schiller, στο παιδί υπάρχει πλεονάζουσα ενέργεια, η οποία μπορεί να εκτονωθεί με ποικίλους τρόπους. Η ενεργητική εκτόνωση επιφέρει ένα είδος εσωτερικής ανακούφισης και ισορροπίας στον παιδικό οργανισμό, η οποία συνοδεύεται από ένα ευχάριστο συναίσθημα εσωτερικής ηρεμίας, που ωθεί το παιδί σε περαιτέρω δράση (Garvey, 1990· Pellegrini, 1995· Μασσαγγούρας, 2005).

Η οργάνωση του προγράμματος λειτουργίας του Δημοτικού Σχολείου προτείνεται να δομείται σε χρονικά διευρυμένες διδακτικές περιόδους. Η κατανομή σε διευρυμένες διδακτικές περιόδους, αντί των παραδοσιακών διδακτικών ωρών των 45 ωρολογιακών λεπτών, συντελεί αφενός στην ομαλή μετάβαση των μαθητών από μάθημα σε μάθημα (Μασσαγγούρας, 2005) και αφετέρου δίνεται στη φάση της «προετοιμασίας των μαθημάτων», που ακολουθεί αμέσως της «βασικής» διδασκαλίας, η δυνατότητα στους μαθητές να δραστηριοποιηθούν και να προσεγγίσουν ενεργητικά τη γνώση και τη μάθηση, με χρονική ευχέρεια και με την επάρκεια παροχής ανάλογης και υπεύθυνης βοήθειας από τον εκπαιδευτικό, όποτε κριθεί απαραίτητο.

Επισημαίνεται εδώ ότι ο χρόνος ως παράγοντας της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι ιδιαίτερα σημαντικός, αν και από σχετικές έρευνες διαπιστώνεται ότι απλά και μόνο η παροχή επιπλέον χρόνου διδασκαλίας δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη και καλύτερη επίδοση των μαθητών. Φαίνεται, ωστόσο, η επίδοση των μαθητών να επηρεάζεται από τις εξής παραμέτρους που σχετίζονται με τον χρόνο: α) ο χρόνος της ενεργούς συμμετοχής των μαθητών στη σχολική εργασία, β) ο χρόνος και ο τρόπος διαδοχής μιας μαθησιακής δραστηριότητας από την προηγούμενη και γ) η χρονική μετάβαση από το ένα μάθημα στο επόμενο. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, όσο καλύτερα κατανέμει ο εκπαιδευτικός τον διδακτικό χρόνο τόσο μειώνεται ο χρόνος που δαπανούν οι μαθητές για την απόκτηση της μάθησης (Mazzarella, 1984· FredricK & Walberg, 1990· Smyth, 1993).

Το προτεινόμενο πρόγραμμα δομείται στη βάση δύο (2) Διευρυμένων Διδακτικών Περιόδων. Η πρώτη των Υποχρεωτικών μαθημάτων, την οποία παρακολουθούν όλοι οι μαθητές και η δεύτερη των Επιλεγόμενων μαθημάτων, στην οποία κάθε μαθητής διδάσκεται τα μαθήματα που επιθυμεί.

Σχηματικά το ωράριο λειτουργίας του σχολείου είναι το ακόλουθο:

Δόμηση Ωρολογίου Προγράμματος Λειτουργίας του «Ευέλκτου» Δημοτικού Σχολείου

<i>ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ</i>		
<i>Διδακτική περίοδος</i>	<i>Χρονική διάρκεια</i>	<i>Χρονική διάρκεια</i>
1 ^η	08.00π.μ.- 09.00π.μ.	60 λεπτά
A) Διάλειμμα	09.00π.μ. - 09.10π.μ.	10 λεπτά
2 ^η	09.10π.μ - 10.10π.μ.	60 λεπτά
B) Διάλειμμα	10.10π.μ. - 10.20π.μ.	10 λεπτά
3 ^η	10.20π.μ. - 11.20π.μ.	60 λεπτά
Γ) Διάλειμμα	11.20π.μ. - 11.30π.μ.	10 λεπτά
4 ^η	11.30π.μ. - 12.25μ.μ.	55 λεπτά
Γεύμα - ανάπαυση	12.25μ.μ. - 12.55μ.μ.	30 λεπτά
5 ^η	12.55μ.μ. - 13.50μ.μ.	55 λεπτά
Δ) Διάλειμμα	13.50μ.μ. - 14.00μ.μ.	10 λεπτά
6 ^η	14.00μ.μ. - 15.00μ.μ.	60 λεπτά
Μεταβατική φάση	15.00μ.μ. - 15.10μ.μ.	10 λεπτά

ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

7 ^η	15.10μ.μ. - 15.40μ.μ.	30 λεπτά
Ε) Διάλειμμα	15.40μ.μ. - 15.50μ.μ.	10 λεπτά
8 ^η	15.50μ.μ. - 16.20μ.μ.	30 λεπτά
ΣΤ) Διάλειμμα	16.20μ.μ. - 16.30μ.μ.	10 λεπτά
9 ^η	16.30μ.μ. - 17.00μ.μ.	30 λεπτά

Τα ανωτέρω διδακτικά χρονικά διαστήματα έχουν ελεγχθεί και οριστεί ως αποτελεσματικά από σχετικές έρευνες στις Η.Π.Α. αλλά και από τα πορίσματα σχετικής Εθνικής Επιτροπής (*National Commission on Time and Learning*) που συγκροτήθηκε το 1994 για να διερευνήσει το ζήτημα αυτό στις Η.Π.Α. (Metzker, 2003).

Κάθε διδακτική περίοδος προτείνεται να είναι διάρκειας 60 ωρολογιακών λεπτών με 10λεπτο διάλειμμα μεταξύ της 1^{ης} και της 2^{ης} περιόδου, αλλά και μεταξύ 3^{ης} και 4^{ης}. Μεταξύ της 4^{ης} και 5^{ης} περιόδου παρεμβάλλεται 30λεπτη χρονική διάρκεια γεύματος-ανάπαυσης, ενώ η 4^η και η 5^η ώρα είναι κατά 5 λεπτά μικρότερες, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες προετοιμασίας και ολοκλήρωση του γεύματος και της ανάπαυσης αντίστοιχα. Μεταξύ 5^{ης} και 6^{ης} περιόδου παρεμβάλλεται, επίσης, 10λεπτο διάλειμμα.

Στη Διευρυμένη Διδακτική Περίοδο Υποχρεωτικών Μαθημάτων διδάσκονται όλα τα μαθήματα του συμβατικού σχολείου, στα οποία εντάσσεται και το μάθημα της Πληροφορικής. Η δομή του προγράμματος θα πραγματοποιείται όχι σε αποσπασματικά διδακτικά 45λεπτα, τα οποία «βιαιώς» διακόπτουν τη ροή της διδασκαλίας και τη διαδικασία σκέψης των μαθητών αλλά σε συνεχείς διευρυμένες διδακτικές περιόδους 60 ωρολογιακών λεπτών, κατά τη διάρκεια των οποίων θα πραγματοποιείται και η προετοιμασία των μαθημάτων της επόμενης ημέρας. Αυτό σημαίνει ότι εντάσσονται όλα τα μαθήματα ανάλογα με τις προβλεπόμενες διδακτικές ώρες του Επίσημου Αναλυτικού Προγράμματος. Από σχετικές έρευνες έχει αποδειχθεί ότι η 60λεπτη διάρκεια της Διδακτικής Περιόδου είναι περισσότερο λειτουργική και ευέλικτη, διότι αφενός διατηρεί τους μαθητές σε συνεχή παιδαγωγική εγρήγορση, αφετέρου οδηγεί τον εκπαιδευτικό να καταστήσει περισσότερο ευέλικτη τη διδασκαλία, να εστιάσει στα ουσιώδη και με αφετηρία αυτά τα σημεία να κατευθύνει δημιουργικά τους μαθητές προς την ανακάλυψη και απόκτηση γνώσεων, που αποτελούν ένα συνεκτικό αποτέλεσμα δηλωτικής και διαδικαστικής γνώσης (Killoran, 2003· Ματσαγγούρας, 2005).

Στο πλαίσιο του 60λεπτου υπάρχει η δυνατότητα διδασκαλίας και δύο διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων-μαθημάτων είτε από έναν εκπαιδευτικό είτε σε συνεργασία από δύο εκπαιδευτικούς, με τις ανάλογες προσαρμογές. Άλλωστε, η νέα διδακτική αντίληψη της Διαθεματικής Προσέγγισης της Γνώσης διαμορφώνει νέα διδακτική δυναμική προς αυτή την κατεύθυνση. Για την επίτευξη, ωστόσο, της νέας πρότασης απαιτείται οργανωτική και διδακτική ευελιξία, κατάλληλη διαχείριση του διδακτικού χρόνου, επιλεγμένη διδακτική στόχευση και ενεργοποίηση των μαθητών.

Επισημαίνεται ακόμη ότι η γνωστή «Προετοιμασία» των μαθημάτων της Νεοελληνικής Γλώσσας και των Μαθηματικών της επόμενης ημέρας τίθεται σε νέα βάση. Καταρχήν, προτείνεται η Προετοιμασία να μην πραγματοποιείται σε ξεχωριστή ώρα διδασκαλίας, ακόμα κι αν συντελείται από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό της τάξης. Έτσι, δεν θα εκλαμβάνεται ως ένα απομονωμένο τμήμα των διδαχθέντων αλλά θα εμπλέκεται λειτουργικά και δυναμικά με αυτά, μέσω της διαδικασίας της ενεργούς συμμετοχής του μαθητή στο όλο διδακτικό πλαίσιο που διαμορφώνεται. Ταυτόχρονα, ενισχύεται η προσπάθειά του γνωρίζοντας ότι σε περίπτωση δυσκολίας του θα δεχθεί την ανάλογη καθοδήγηση και βοήθεια από τον δάσκαλό του. Με αυτόν τον τρόπο η ένταξη της προετοιμασίας των μαθημάτων της επόμενης ημέρας δεν σημαίνει απλά την επέκταση του μαθήματος αλλά τη διαμόρφωση ενός άλλου διδακτικού πλαισίου αλληλοτροφοδοτικής διαδικασίας, όπου σε ένα ημιδομημένο και ευέλικτο πλαίσιο επιλύονται απορίες και συμπληρώνονται πιθανά μαθησιακά κενά. Στο γενικότερο αυτό σχήμα ο εκπαιδευτικός εντάσσει την «ώρα» αυτής της διδακτικής περιόδου, την οποία ορίζει ο ίδιος και με βάση τις διδακτικές ανάγκες των μαθητών του οριοθετώντας και τον χρόνο που θα πραγματοποιηθεί. Από αυτό δεν συνεπάγεται ότι μετά από κάθε διδασκαλία θα ακολουθεί οπωσδήποτε χρονική διδακτική διάρκεια προετοιμασίας, η οποία, επιπλέον, αποδεσμεύεται από τα δύο μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και των Μαθηματικών -για τα οποία αποκλειστικά προβλέπεται με βάση τα ήδη ισχύοντα- και επεκτείνεται σε όλα τα μαθήματα, ανάλογα με τις απαιτήσεις του εκάστοτε μαθήματος. Σε κάθε περίπτωση αυτό αποφασίζεται από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό, ο οποίος επιβάλλεται να αναθεωρήσει τον ρόλο του και το περιεχόμενο του διδακτικού έργου. Επισημαίνεται εδώ ότι η ανάθεση των γνωστών «κατ' οίκον εργασιών» δεν αποτελεί αναγκαιότητα της διδακτικής διαδικασίας ούτε και προκείμενο της μαθητικής επίδοσης. Και, ακόμη, τονίζεται ότι η εμπέδωση των διδαχθέντων προκύπτει ως αποτέλεσμα της διδασκαλίας και των διδακτικών ενεργειών του εκπαιδευτικού και όχι της βοήθειας ή όποιας άλλης παρέμβασης μπορεί να δεχθεί το κάθε παιδί από

την οικογένεια ή το άμεσο κοινωνικό του περιβάλλον (Killoran, 2003· Bempchat, 2003· Skinner, 2004).

Είναι, επίσης, σημαντικό να αναφερθεί ότι οι γονείς δίνουν ιδιαίτερη σημασία δηλώνοντας ότι θα επιθυμούσαν αύξηση των ωρών προετοιμασίας των μαθημάτων της επόμενης ημέρας στο σχολείο, διότι έτσι τα παιδιά τους θα έχουν την ευκαιρία, εκτός σχολείου, να χαλαρώσουν, να παίξουν, να αναπαυθούν, να ασχοληθούν με άλλες δραστηριότητες, απαλλαγμένα από τις κατ' οίκον εργασίες (Αναγνωστοπούλου, 2006). Η άποψη αυτή υπάρχει, διότι τις περισσότερες φορές οι κατ' οίκον εργασίες δεν έχουν να προσφέρουν τίποτε άλλο στα παιδιά παρά μόνο μια λαθεμένη αίσθηση ότι «μαθαίνουν», ενώ στην πραγματικότητα η κύρια αίσθηση είναι ότι καταδυναστεύονται, χωρίς να ωφελούνται ουσιαστικά (Skinner, 2004). Με την κατατιθέμενη πρόταση η «Προετοιμασία» λαμβάνει δυναμική διάσταση και αποτελεί λειτουργική απόρροια της διδασκαλίας, ως δυνατότητα περαιτέρω εξάσκησης των μαθητών, με τη συνεργασία των εκπαιδευτικών τους μέσα σε ένα επικοινωνιακό και διαδραστικό πλαίσιο, που στοχεύει στη βελτίωση του παιδαγωγούμενου. Όσον αφορά στην παρακολούθηση των μαθημάτων του προαιρετικού κύκλου σπουδών επισημαίνονται τα εξής:

- Οι γονείς θα έχουν δηλώσει με την έναρξη της σχολικής χρονιάς τα μαθήματα που επιθυμούν να παρακολουθήσουν τα παιδιά τους σε όλη τη διάρκεια του διδακτικού έτους υποχρεωτικά, έχοντας τη δυνατότητα μίας μόνο αλλαγής στην αρχική επιλογή, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά το πέρας του πρώτου μηνός διδασκαλίας του μαθήματος. Με τη δήλωση αυτή θα δημιουργούνται έγκαιρα τα κατάλληλα τμήματα μαθητών, που θα παρακολουθούν τα αντίστοιχα μαθήματα επιλογής σε όλη τη διάρκεια του διδακτικού έτους. Όπως π.χ. χορός, αγιογραφία, μουσικά όργανα, μουσικοκινητική, αθλοπαιδιές, κολύμβηση και οτιδήποτε άλλο μπορεί να προκαλέσει το ενδιαφέρον των παιδιών της κάθε Σχολικής Μονάδας. Με αυτόν τον τρόπο λειτουργίας καλύπτονται οι ανάγκες όλων των μαθητών, καθώς κάθε παιδί θα έχει τη δυνατότητα επιλογής από 1 έως όλα τα προαιρετικής μορφής προσφερόμενα μαθήματα κατά τη μεταμεσημβρινή λειτουργία του σχολείου.
- Τα προτεινόμενα διδακτικά αντικείμενα δεν θα είναι προεπιλεγμένα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων αλλά θα προκύπτουν μέσω της αξιολόγησης των ενδιαφερόντων και των αναγκών των μαθητών κάθε Σχολικής Μονάδας και των δεδομένων της τοπικής κοινωνίας. Θα προκύπτουν μέσω της συμπλήρωσης σχετικού εντύπου ενδιαφερόντων, στο

τέλος κάθε σχολικής χρονιάς, τόσο από τους μαθητές και τους γονείς τους όσο και από τους εκπαιδευτικούς. Κατά τη διάρκεια της Διευρυμένης Περιόδου Επιλεγόμενων Μαθημάτων μπορούν να διδάσκονται στις αντίστοιχες χρονικές περιόδους διαφορετικά αντικείμενα με τη μορφή των παράλληλων τμημάτων διδασκαλίας διαφορετικού διδακτικού περιεχομένου.

- Οι διδακτικές ώρες κάθε επιλεγόμενου μαθήματος διαφοροποιούνται και προκύπτουν σε συνεργασία των αντίστοιχων Σχολικών Συμβούλων, των διοικητικών Προϊσταμένων, του Συλλόγου Διδασκόντων του κάθε σχολείου και των γονέων των μαθητών, ενώ το Αναλυτικό Πρόγραμμα που ακολουθείται κινείται στο πνεύμα και τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας.
- Με βάση όλα τα ανωτέρω θα προκύπτουν κοινά ενδιαφέροντα και θα συγκροτούνται τα αντίστοιχα τμήματα, ενώ ο αριθμός των μαθητών που θα συμμετέχουν σε αυτά εξαρτάται αφενός από τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε μαθήματος και αφετέρου από την αναγκαιότητα δυναμικής λειτουργικότητας του κάθε τμήματος.

Ως προς το γεύμα των μαθητών προτείνονται τα ακόλουθα:

- Το γεύμα των μαθητών θα ρυθμίζεται από ειδικό διατροφολόγο, ο οποίος θα προτείνει είτε προς τους γονείς το είδος και την ποσότητα του περιεχομένου του γεύματος των μαθητών που θα πρέπει να δίνουν στα παιδιά τους, για να γευματίσουν στο σχολείο είτε προς το σχολείο, αν χρησιμοποιείται από αυτό η λύση του catering.
- Η διεύθυνση του γεύματος θα υλοποιείται από άτομο-βοηθητικό προσωπικό (ή από τον υπεύθυνο του κυλικείου) και θα παραχωρείται ο χώρος της αίθουσας διδασκαλίας, η οποία θα διαμορφώνεται ανάλογα από τους μαθητές της τάξης, ενώ το γεύμα θα μεταφέρεται στην αίθουσα από ομάδα μαθητών της τάξης, που θα έχει την ευθύνη αυτή, η οποία και θα το παραλαμβάνει από το βοηθητικό προσωπικό του σχολείου. Η ομάδα αυτή θα διαφοροποιείται κάθε ημέρα, με βάση σχετικό πρόγραμμα «υπηρεσίας». Τις μικρότερες τάξεις (Α' και Β') μπορεί να συνεπικουρούν ορισμένοι μαθητές μεγαλύτερων τάξεων. Την εποπτεία του γεύματος θα την αναλαμβάνει ο εκπαιδευτικός της τάξης ή άλλος εκπαιδευτικός ανάλογα με την απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων. Βασική θέση αποτελεί ότι η οργάνωση του γεύματος έχει μια ιδιαίτερη παιδαγωγική και διδακτική αξία με πολυποίκιλες κοινωνικο-συναισθηματικές προεκτάσεις. Ως εκ τούτου, η

διαδικασία και η χρονική διάρκεια του γεύματος μπορεί να λαμβάνεται εντός του διδακτικού εργασιακού πλαισίου του εκπαιδευτικού που εμπλέκεται σε αυτό².

- Το 30λεπτο του γεύματος θα μοιράζεται κατά το ήμισυ για την ολοκλήρωση του γεύματος των μαθητών και κατά το ήμισυ για ανάπαυση-χαλάρωση των μαθητών.

3. Επισημάνσεις

Η πρόταση για τη δημιουργία ενός διαφοροποιημένου των προηγούμενων τύπου Δημοτικού Σχολείου, δηλαδή σχολείου το οποίο θα λειτουργεί με ενοποιημένο ωρολόγιο πρόγραμμα και θα το παρακολουθούν όλοι οι μαθητές του σχολείου, εκτός των προαιρετικών διδακτικών αντικειμένων, διαφοροποιείται από τις αντίστοιχες προτάσεις που έχουν κατατεθεί κατά το παρελθόν στα ακόλουθα σημεία:

- Ως προς το Πρόγραμμα, το οποίο δεν διαφοροποιείται σε προμεσημβρινό και μεταμεσημβρινό κύκλο αλλά σε 2 Διευρυμένες Διδακτικές Περιόδους: Η πρώτη της παρακολούθησης Υποχρεωτικών μαθημάτων («κλειστού τύπου» πρόγραμμα) και η δεύτερη των Επιλογών των προσφερόμενων μαθημάτων, τα οποία επιλέγουν οι μαθητές και τα παρακολουθούν μόνο τις ημέρες που διδάσκονται τα μαθήματα αυτά («ανοικτού τύπου» πρόγραμμα).
- Η ολοκλήρωση της μαθησιακής διαδικασίας και η προετοιμασία των μαθητών πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του σχολικού ωραρίου από τον ίδιο εκπαιδευτικό κάθε τάξης, ο οποίος αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, εφαρμόζει καινοτομίες, κρίνει και δραστηριοποιείται μέσα σε ένα διευρυμένο πλαίσιο αρμοδιοτήτων και ελευθεριών (Ξωχέλλης, 1997).
- Η διδακτική πρακτική περιλαμβάνει πληθώρα εναλλακτικών λύσεων, αναιρώντας τη μονοτονία της αντίληψης για τον τρόπο διδασκαλίας των λεγόμενων «παραδοσιακών» μαθημάτων. Άλλωστε, η διδακτική ευελιξία είναι πλέον απαίτηση της σύγχρονης εκπαιδευτικής πραγματικότητας.
- Εντάσσει το μάθημα της Πληροφορικής στη Διευρυμένη Διδακτική Περίοδο των Υποχρεωτικών Μαθημάτων.

Επισημαίνεται, ακόμη, ότι η παρούσα πρόταση διαφοροποιείται από τη σχετικά πρόσφατη Απόφαση του Υπ.Ε.Π.Θ. (Φ.51/154/77093/Γ1, 28-7-2006 *Περί Αναμόρ-*

φωσης Ωρολογίων Προγραμμάτων των 28 Ολοήμερων Πειραματικών Σχολείων), η οποία πράγματι συμβάλλει εποικοδομητικά στην προσπάθεια βελτίωσης του Δημοτικού Σχολείου, στα εξής:

- Στην πρόταση που κατατίθεται στο παρόν άρθρο η διάρκεια των διδακτικών περιόδων, της Διευρυμένης Διδακτικής Περιόδου Υποχρεωτικών Μαθημάτων, κατανέμεται σε χρονικές περιόδους των 60 ωρολογιακών λεπτών και όχι των 90 και των 40 που προτείνονται στην ανωτέρω Υπουργική Απόφαση.
- Στην παρούσα πρόταση τεκμηριώνονται τόσο το γενικότερο ωράριο λειτουργίας του σχολείου όσο και η διάρκεια των διδακτικών περιόδων με συγκεκριμένο και σαφή τρόπο.
- Στην κατατιθέμενη, επίσης, πρόταση η διδασκαλία του μαθήματος της Πληροφορικής προτείνεται να διδάσκεται υποχρεωτικά για όλους τους μαθητές του σχολείου στο πλαίσιο της Διευρυμένης Διδακτικής Περιόδου των Υποχρεωτικών μαθημάτων.
- Η διδακτική προετοιμασία των μαθημάτων της επόμενης ημέρας προτείνεται να πραγματοποιείται υποχρεωτικά από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό που διδάσκει το συγκεκριμένο μάθημα και θα αφορά όλα τα μαθήματα, ανάλογα με τις κατά περίπτωση διδακτικές ανάγκες και όχι μόνο τα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και των Μαθηματικών.
- Τα μαθήματα της μεταμεσημβρινής Διδακτικής Περιόδου Επιλεγόμενων Μαθημάτων, στην κατατιθέμενη πρόταση, δεν παρέχονται ούτε και προτείνονται a priori από το Υπ.Ε.Π.Θ., αλλά προκύπτουν από την ίδια τη Σχολική Μονάδα και με βάση τόσο τα ενδιαφέροντα των μαθητών όσο και των γενικότερων κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνθηκών της εκάστοτε Σχολικής Μονάδας.
- Η παρακολούθηση των επιλεγόμενων μαθημάτων, στην παρούσα πρόταση, δεν γίνεται από το σύνολο των μαθητών που θα παρακολουθούν τον κύκλο αυτών των μαθημάτων, αλλά οι μαθητές θα παρευρίσκονται στο σχολείο για τη διδασκαλία του συγκεκριμένου μαθήματος τις διδακτικές ώρες που θα διδάσκονται τα συγκεκριμένα μαθήματα της επιλογής τους. Αυτή η δυνατότητα δίνει μια άλλη υπόσταση στο σχολείο μέσω μιας «ανοιχτής» διαδικασίας επιλογών και αξιοποίησης των χώρων του σχολείου ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε προσφερόμενου μαθήματος. Ταυτόχρονα, οι μαθητές αντιλαμβάνονται το σχολείο ως ένα οικείο, δικό τους χώρο, αποκτώντας μια άλλη αντίληψη γι' αυτό.

- Στην παρούσα πρόταση αποσαφηνίζεται ο τρόπος διδακτικής λειτουργίας του γεύματος-ανάπαυσης των μαθητών.

Κρίνεται ακόμη σκόπιμο να αναφερθούν τα εξής:

- Η λειτουργία του Δημοτικού Σχολείου με τον τρόπο που προτείνεται δεν αυξάνει το λειτουργικό κόστος του σχολείου για τους ακόλουθους λόγους:
α) Ήδη τα περισσότερα σχολεία της χώρας λειτουργούν ως Ολοήμερα, τα οποία στην πλειοψηφία τους έχουν με βάση τον αριθμό των φοιτούντων μαθητών σε αυτά ένα (1) τμήμα ολοήμερου προγράμματος (Γούπος, 2006). Επομένως, τόσο το λειτουργικό κόστος όσο και το κόστος μισθοδοσίας των εκπαιδευτικών που εργάζονται σε αυτό ήδη υπάρχει. Η γενίκευση λειτουργίας δεν προβλέπεται να δημιουργήσει ιδιαίτερη αύξηση του συνολικού κόστους, αν και αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο εξειδικευμένης έρευνας από τους αρμόδιους φορείς και β) Πάγια τακτική του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είναι η τάση να λειτουργεί ως Ολοήμερο κάθε σχολική μονάδα που εκδηλώνει την αντίστοιχη επιθυμία. Άρα, η κάλυψη του αυξανόμενου κόστους λειτουργίας είναι και προβλέψιμη και δεδομένη.
- Η δόμηση του Προγράμματος λειτουργίας, που κατατίθεται, δεν δημιουργεί προβλήματα στη λειτουργία και των Ολιγοθέσιων Δημοτικών Σχολείων, η οποία ως ένα βαθμό σχετίζεται με τα δεδομένα της κατατιθέμενης πρότασης. Είναι, επίσης, γνωστό ότι τα Ολιγοθέσια Δημοτικά Σχολεία, ως προς τη δόμηση του διδακτικού τους προγράμματος, λειτουργούν στο πλαίσιο της «ημίωρης» διδακτικής ώρας, στις περισσότερες περιπτώσεις των διδακτικών αντικειμένων, ενώ το υπόλοιπο πρόγραμμα καλύπτεται με την αξιοποίηση της διδακτικής τεχνικής των «σιωπηρών εργασιών» (Φύκαρης, 2002).
- Επισημαίνεται ότι κάθε διδακτική αλλά και εκπαιδευτική εφαρμογή, για να τύχει θετικότερης ανταπόκρισης αλλά και διερεύνησης, κρίνεται τόσο σκόπιμο όσο και αναγκαίο να υλοποιείται αρχικά σε ένα δοκιμαστικό πλαίσιο, προκειμένου να ελεγχθούν οι βασικές παράμετροι και να πραγματοποιηθούν πιθανές βελτιώσεις. Η δοκιμαστική εφαρμογή μπορεί να υλοποιηθεί σε στατιστικά επιλεγμένο δείγμα Σχολικών Μονάδων, καλύπτοντας όλους τους τύπους σχολείων (Πολυθέσια, Ολιγοθέσια), όλες τις γεωγραφικές περιοχές και τα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα. Η λειτουργία της εφαρμογής θα πρέπει να αξιολογείται από αρμόδια διεπιστη-

μονική επιτροπή του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, οι διαπιστώσεις της οποίας θα αποτελέσουν τη βάση της γενίκευσης στον ανάλογο χρόνο.

Καταληκτικά, επισημαίνεται ότι η πρόταση που κατατίθεται στο παρόν δημοσίευμα στοχεύει στο να δοθεί αυξημένος διδακτικός, κοινωνικός αλλά και δημιουργικός ρόλος σε ένα «ευέλικο» Δημοτικό Σχολείο, λειτουργώντας παράλληλα στο πλαίσιο των ορίων που θέλει η σύγχρονη παιδαγωγική αντίληψη. Επίσης, το πρόγραμμα λειτουργίας του καθίσταται λειτουργικό εστιάζοντας στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Επιπλέον, η προαιρετική-επιλεκτική φοίτηση των μαθητών παρέχει την αναγκαία ελευθερία και τη δυνατότητα οργάνωσης της οικογενειακής ζωής, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα ένα διαφορετικό πλαίσιο αλληλεπίδρασης αλλά και διάδρασης μεταξύ σχολείου και οικογένειας.

Σημειώσεις

1. Λαμβάνεται ως βασικό κριτήριο το ωράριο εργασίας των δημοσίων υπαλλήλων σύμφωνα με τις πρόσφατες κείμενες διατάξεις του Δημοσιοϋπαλληλικού Κώδικα (Νόμος 2683/9-2-1999) και με όλες τις σχετικές διευκολύνσεις που προβλέπονται για τις κάθε είδους γονικές άδειες (Εγκύκλιος ΥΠΕΠΘ 74275/Δ2/10-7-2007). Περίπου στο ίδιο πλαίσιο κινούνται και τα αντίστοιχα δεδομένα για τους εργαζόμενους γονείς στον ιδιωτικό τομέα.
2. Αντίστοιχη πρόβλεψη υπάρχει και στην Εγκύκλιο Φ.50/208/97293/Γ1, 7-9-2007 Περί Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου.

Βιβλιογραφία

- Αναγνωστοπούλου, Μ. (2006). Οι λόγοι εγγραφής των μαθητών στο Ολοήμερο Σχολείο και οι λόγοι «διαρροής» ως κριτήρια αξιολόγησης της λειτουργίας του. *Κίνητρο*, 7, 141-153.
- Bempechat, J. (2003). The motivational benefits of homework: A social-cognitive perspective. *Theory into Practice*, 43 (3), 189-196.
- Βιτσιλάκη, Χ. (2001). Βασικοί άξονες διαμόρφωσης του προγράμματος του Ολοήμερου Σχολείου. Στο Ι. Πυργιωτάκης (επιμ.), *Ολοήμερο Σχολείο - Λειτουργία και Προοπτικές*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.
- Βρεττός, Ι. (2001). Το Ολοήμερο Σχολείο ως Πρόταση για εσωτερική εκπαιδευ-

- τική μεταρρύθμιση: Το πρόγραμμα διδασκαλίας και οι κατ' οίκον εργασίες. *Μακεδόν*, 8, 74-75.
- Γκιζέλης, Γ. (1989). «Δομολειτουργισμός», στην *Παιδαγωγική και Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια: Λεξικό, τόμος 3*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1555-1556.
- Cotton, K., & Savard, W. (1981). *Time factors in learning*. ERIC ED 214706.
- Γούπος, Θ. (2006). Το Νέο Ολοήμερο Σχολείο. Στο *Κεντρικό Επιμορφωτικό Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης, «Το Ολοήμερο Σχολείο», Διεύθυνση Σπουδών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Υπ.Ε.Π.Θ.
- Δεμίρογλου, Π. (2005). *Η λειτουργία του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου στη χώρα μας. Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.
- Δημοσιούπαλληλικός Κώδικας, Νόμος 2683/9-2-1999*.
- Fredrick, W., & Walberg, H. (1990). Learning as a function of time. *Journal of Educational Research*, 73, 183-194.
- Garvey, C. (1990). *Το παιχνίδι: Η επίδρασή του στην εξέλιξη του παιδιού*, μτφ. Σ. Σταυροπούλου. Αθήνα: Κουτσούμπος.
- Karweit, N. (1984). Should we length the school term? *Educational Researcher*, 14, 9-15.
- Κελπανίδης, Μ. (2002). *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Θεωρίες και πραγματικότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Killoran, I. (2003). Why is homework not done? How theories of development affect your approach in the classroom. *Journal of Instructional Psychology*, 30 (4), 309-315.
- Ματσαγγούρας, Η. (2005). *Η σχολική τάξη*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Mazzarella, J. (1984). Longer day, longer year: Will they make the difference? *Principal*, 63 (1), 14-20.
- Metzker, B. (2003). *Time and Learning*. ERIC Digest ED 474260.
- Ξωχέλλης, Π. (1997). Σχολείο και εκπαιδευτικός μπροστά στις σύγχρονες προκλήσεις. *Μακεδόν*, 4, 3-20.
- Parsons, T. (1968). *The structure of social action, Vol. 1, 2*. New York.
- Pellegrini, A. (1995). *School recess and playground behaviour*. New York: State University of New York Press.
- Πυργιωτάκης, Ι. (2001). Ολοήμερο σχολείο: Διεθνείς εξελίξεις και η ελληνική περίπτωση. Στο Ι. Πυργιωτάκης (επιμ.), *Ολοήμερο Σχολείο - Λειτουργία και Προοπτικές*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.
- Skinner, D. (2004). The homework wars: The Public Interest. *Journal of Instructional Psychology*, 28 (4), 46-60.
- Smyth, W. (1993). Χρόνος και σχολική μάθηση. *Παιδαγωγική και Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος 9*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Υπ.Ε.Π.Θ. Απόφαση Φ.51/154/77093/Γ1, 28-7-2006, *Περί Αναμόρφωσης Ωρολογίων Προγραμμάτων των 28 Ολοήμερων Πειραματικών Σχολείων.*

Υπ.Ε.Π.Θ. Εγκύκλιος 74275/Δ2/10-7-2007.

Υπ.Ε.Π.Θ. Εγκύκλιος Φ.50/208/97293/Γ1, 7-9-2007, *Περί Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου.*

Φύκαρης, Ι. (2002). *Τα Ολιγοθέσια Δημοτικά σχολεία στην ελληνική εκπαίδευση. Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση.* Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.